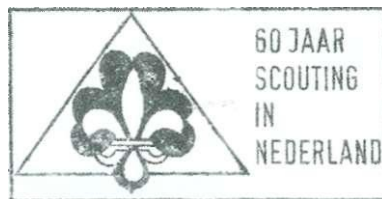

Machinestempels als verzamelgebied (8)

In deze aflevering neem ik eens een "thema" onder handen, en wel de Nederlandse machinestempels over scouting (padvinderij). Directe aanleiding hiervoor is dat ik pas sinds kort weet dat er daarvan drie zijn. Recentelijk ben ik, zeer verrassend, gewezen op een derde stempel!

Volgens de al vaker genoemde Catalogus Machinestempels 2) bestaan er van het motief "padvinderij" in Nederland twee machinestempels. Het eerste is die met de tekst *Nationaal Padvinderskamp Landgoed Oosterbeek / Wassenaar 2-12 augustus 1932*. Dat nationale kamp was een "proefkamp" ter voorbereiding op de organisatie van de Wereld Jamboree in Bloemendaal (Vogelenzang in 1937 40).

Voor gespecialiseerde verzamelaars: van dit stempel bestaan twee 2 versies: de éne met de vlag rechts, en de andere waarbij de vlag links van het datumrondje staat. Die wisseling van de posities van vlag en stok komt vaker voor. Er werd regelmatig discussie gevoerd over het te volgen beleid: de één zag liever de postzegel afgestempeld met plaatsnaam en datum. Dat is op een losse postzegel in een verzameling fraaier dan een vaak onherkenbaar frag-

Afb. 78: stempelvlag 60 jaar scouting in Nederland, met het padvinderseembleem.

ment uit een vlag. De ander pleitte voor goede leesbaarheid van de datum, en prefereerde het datumrondje dus links en de vlag rechts. Het meest voorkomende padvinderstempel is die met de in 1932 enkele malen voorkomende stand "vlag links". Het bijbehorende datumrondje is het Type IIIB met 24-uurs aanduiding (afb. 77).

Het zou, volgens Van der Wart, bijna 30 jaar duren voordat er een tweede scouting-stempel werd gebruikt, dit keer in de machine in Utrecht in 1970 (afb. 78). De aanleiding was het 60-jarig bestaan van Scouting in Nederland.

Dit jubileum werd op veel plaatsen in Nederland gevierd met spel en met kampen. Ook was er een Padvind(st)erspostzegel-tentoonstelling, onder de naam "Goed Spoor", in het Spoorwegmuseum (afb. 79).

Door René Hillesum werd ik onlangs gewezen op een derde vlagstempel dat betrekking heeft op padvinderij. Door Van der Wart wordt dat stempel in zijn motievenlijst gerubriceerd onder "Sport en Spel". Het woord 'spel' komt inderdaad in de tekst voor (afb. 80). Maar alleen "kenners" wisten — want nu weet U het ook — dat het hier een padvindersactiviteit betreft.

Wat was dat voor lichtfestijn, in 1948 in Utrecht? Op www.oudbruin.org (zoeken op "spel en glorie") is daarover een en ander te vinden (41). Op 14, 15, 16 en 17 juli 1948 boden 2500 padvindsters en verkenners, namens al hun broeders en zusters in Nederland, aan Koningin Wilhelmina een huldeblijk aan. Dit gebeurde ter gelegenheid van het 50-jarig regeringsjubileum van Hare Majesteit. De groep bestond uit Padvindsters en Verkenners, leden van het District Utrecht van het Nederlandsch Padvindsters Gilde, de Verkenners van de Katholieke Jeugdbeweging, de Nederlandse Gidsen Beweging en de Nederlandsche Padvindsters. Ze leverden een bijdrage aan de herdenking van het 1900-jarig bestaan van de stad Utrecht. Onder de titel 'Spel en Glorie' brachten zij de bevolking een lichtfestijn van historie en vrijheid, aldus het programmaboekje, dat in het Logboek van de Heideparkgroep uit die tijd wordt bewaard. De regie van het stuk was in handen van de toen bekende Nederlander Johan G. Bodegraven.

Er is een opstel bewaard gebleven door een van de deelnemers, afkomstig uit Hilversum. Hij of zij schrijft o.a.:

Afb. 77: aangeteekende brief met het vlagstempel Nationaal Padvinderskamp Oosterbeek in Wassenaar, gestempeld te is Gravenhage op 26 juli 1932. Vlagstempel links van het datumrondje.

Afz. 79: "officiële enveloppe" van de postzegeltonstelling *Goed Spoor* in het Spoorwegmuseum in Utrecht, van 7 - 26 april 1970. De enveloppe was al van tevoren gestempeld, namelijk op 6 april 1970.

"We werden verdeeld in fietsers en "treiners" (er liepen extra treinen!). In Utrecht angekommen, gingen we met de bus, Zagen nog een gedeelte van de optocht. Dan het Stadion, dat opgepropt was (met padvindsters en padvindsters).

Het lichtfestijn viel bij allen buitengewoon in de smaak. Het was dan ook werkelijk iets groots. Door de lichtbundels dan op deze, dan op die plaats te richten, en dat nog wel in verschillende kleuren, werd een verrassend effect bereikt. Na afloop - dringen — naar de trein; — één uur in Hilversum aan."

Het machinestempel "Spel en Glorie" is een welkome aanvulling op de 2 stempels die genoemd worden in de rubriek "Padvinderij" van de Catalogus machinestempels. En een fraaie aanwinst voor een themaverzameling over de padvinderij! Maar je moet het wel weten!

Jos M.A.G. Stroom.

afz. 81: voorzijde van het Programmaboekje van het lichtfestijn van historie en vrijheid door padvindsters en verkenners in 1948 te Utrecht.

Afz. 80: vlagstempel "Spel en Glorie" uit Utrecht (-Station), dat in juli 1948 werd gebruikt om de aandacht te vestigen op het Lichtfestijn in Utrecht.

noten

2) (in aflevering 1): *Catalogus Machinestempels*, in de reeks *De poststempels van Nederland*, uitgave van de Ned. Vereniging van Poststukken- en Poststempelverzamelaars, 6e druk 1991.

40) In 1937 is er geen machinestempel gebruikt, wel waren er 4 handstempels in gebruik op de tijdelijke postkantoren.

41) Met dank aan Hans en Kees van "Oudbruin", www.oudbruin.org, en aan René Hillesum van veilinghuis Sheraton & Peel.